

QOWMIYADAH A LAGA TIRADA BADAN YAHAY IYO CAAFIMADKA MASKAXDA

Tilmaamaha dib loo eegay ee adeegyada caafimaadka dhimirka iyo shaqaalaha ee la shaqaynta dadka ka soo jeeda beelaha laga tirada badan yahay

Nuxurka

Shuruudaha muhiimka ah

3

- Kartida Daqanka
- Qawmiyadaha laga tirada badanyahay
- Isticmalaayasha adeega
- Sokabashada
- Habka qofka kusalaysan

Mahadnaq

4

Hordac

5

Dulucda guud ee 2021- maxaan ugu baahanahay

6

Tilmaamahan?Qaadashada habka isgoosyada

7

Tilmaamaha shaqaalaha iyo adeegyada caafimaadka maskaxda

8

1. Ixtiraamka dhaqamada kala duwan, caqiidooyinka, iyo qiyamka
2. Taageerada isgaarsiinta iyo luqadda
3. Helitaanka adeegyada caafimaadka dhimirka
4. Qoyska, Saaxiibada, Daryeelayaasha iyo Taageereyaasha (FFCS) u doodaha ka qayb qaadashada iyo taageerada
5. Tababarka shaqaalaha caafimaadka maskaxda
6. Qiimaynta, dib u eegista, iyo kormeerka socda

9

10

11

12

13

Khayraadka waxtarka leh

15

● Shuruudaha Muhiimka ah

Kartida dhaqanka

Dhaqanku wuxuu saameeyaa sida aan u aragno caafimaadkeena. Waxay saamaynaysaa habdhqaqanka caawinaadka ee raadinta marka la eego helitaanka iyo Daaweynta labadaba. Sidaa darteed, waa muhiim in adeeg bixiyayaasha ay yihiin dhaqan ahaan karti u leh.

Istaraatijiyadda Labaad ee Caafimaadka Dhaqamadaha Kala Duwan ee Qaranka ee HSE 2018-2023 ayaa sheegaysa: 'Kartida dhaqanka waa hab-dhaqanka, dabeecadda iyo siyaasadaha ku shaqeeya adeegsiga nidaamka si uu u bixyo jawaabo muujinaya isdhhexgalka dhaqamada'.¹

Tilmaamahaan waxay isticmaalaan ereyga "kartida dhaqanka" si ay u tixraacaan dabeecadaha, dhaqanka, aqoonta iyo xirfadaha ay u baahan yihiin xirfadlayaasha caafimaadka maskaxda si ay u bixiyaan adeegyada caafimaadka maskaxda ee dhaqanka ku habboon. Kartinimadu waa inay sidoo kale ka hadasho dheelitir la'aanta awoodda iyo takoorka hay'adaha.

Qowmiyadaha laga tirada badan yahay

Staraatijiyadda Labaad ee Caafimaadka Dhaqamaha Kala Duwan ee Qaranka ee HSE 2018-2023 ayaa sheegaysa: 'ereyga "qowmiyad laga tirada badan yahay" waxaa inta badan loo isticmala in lagu tilmaamo dadka laga tirada badan yahay ee ku jira tirada dadka iyadoo loo eegayo "jinsiyada", midabka, dhaqanka, luqadda ama dhalashada. Dukumeentiyada dawladda iyo kuwa ku lug leh shaqada sinnaanta jinsiyadda waxay u muuqdaan inay isticmaalaan ereyga "qowmiyad laga tirada badan yahay" halkii ay isticmaali lahaayeen "qawmiyad tiro yar". Labada ereyba waa kuwo si guud loo isticmaalo oo guud ahaan la aqbali karo'.²

Isticmaalayaasha adeegga

Tilmaamahani waxay qirayaan inay jiraan aragtiyo kala duwan oo ku saabsan erayada loo isticmaalo sifaynta qofka isticmaala adeegyada caafimaadka dhimirka. Inta badan waxaa la isticmaalaa ereyo ay ka mid yihiin "adeeg isticmaalah" "qofka", "shaqsiga" ama "qof isticmaala adeegyada caafimaadka maskaxda" Si uu u ahaado mid joogto ah, kooban oo cad, ereyga "isticmaale adeeg" ayaa loo xushay ujeeddooyinka tilmaamahan waxaana la isticmaalay dhammantii.

Soo kabashada

Tilmaamahani waxay isticmalan qeexitaanka soo kabashada sida ku cad HSE's, Qaabdhismeedka Qaranka ee Soo kabashada Caafimaadka Maskaxda: 'kabashada waxay ku saabsan tahay dadka la kulma iyo la noolaanshaha arrimaha caafimaadka maskaxda ee noloshooda iyo yoolalka shaqsiyadeed ee ay rabaan inay nolosha ku gaaraan, iyadoon loo eegin joogitaanka ama darnaanta arrimahaas caafimaadka maskaxda'.³

Hab-dhaqan ku habboon shaqsiga

Wadaagista Aragtida, siyaasadda cusub ee qaranka ee caafimaadka maskaxda, waxay qabataa habka qofka ku salaysan xudunta siyaasada, 'kaas oo qabata hab nololeed oo qofka dhigaya xarunta dhexe ee adeeg bixinta'.⁴ Waxay sheegaysaa, ' [Haddii] qof ku saleysan, qaab dowladeed oo dhan waa in lagu guuleystaa ficiil ahaan, waxaa loo baahan doonaa in si dhab ah diiradda loo saaro sida adeegyada caafimaadka maskaxda loo qorsheeyo loona gaarsiiyo. ⁵ Qaabka qofka ku saleysan caafimaadka maskaxda wuxuu diiradda saari doonaa baahiyaha qofka wuxuuna bixin doonaa sinnaanta bixinta adeegga, iyadoo aan loo eegin qabilka. Tilmaamahani waxay salka ku hayaan habkan

¹ HSE, *Istaraatijiyadda Caafimaadka Qaranka ee Labaad 2018-2023* (Dublin: HSE, 2018), 72.

² Ibid., 90.

³ HSE, *Qaabdhismeedka Qaranka ee Soo kabashada Caafimaadka Maskaxda* (Dublin: HSE, 2017), 1.

⁴ Waaxda Caafimaadka iyo Carruurta, *Wadaagista Aragtida: Siyaasadda Caafimaadka Maskaxda ee Qof kasta* (Dublin: Xafiiska Qalabka, 2020), 9.

⁵ Ibid., 20.

Mahadnaq

Dib-u-habeynta Caafimaadka Maskaxda iyo Guddiga Caafimaadka Maskaxda waxay jeclaan lahaayeen inay qiraan taageerada laga helay dib-u-eegista tilmaamahan. Waxaan jeclaan lahayn inaan u mahadcelinno dhammaan adeegsadeyaasha iyo bixiyeyaasha adeegga ee ka qeyb qaataw wada tashiga, kuwaas oo talooyinkooda qiimaha badan iyo fikradaha ay gacan ka geysteen qaabeeynta qaabkan cusboonaysiinta ee tilmaamaha. Waxaan uga mahadcelineynaa xubnaha guddiga hogaamintu qowmiyadaha tirada yar, gaar ahaan Diverce Cymru oo soo saaray Qalabka Awooda Dhaqanka ee Caafimaadka Maskaxda, kaas oo sidoo kale saameyn ku yeeshay cusboonaysiintaan. Ugu dambeyntiina, waxaa mahad iska leh ururada xubnaha ka ah Dib-u-habaynta Caafimaadka Maskaxda kuwaas oo bixiyay taageero muhiim ah iyo tilmaamo ku saabsan tilmaamahan.

Hordhac

Qowmiyada laga tira badan yahay ee ku noool Ireland waxay ka yimaaddeen isir iyo dhaqamo kala duwan, oo ay ku daray cajaalado qani ah oo khibrad, xirfado, aragtiyo, iyo halabuurnimo. Waa muhiim in adeegyada caafimaadka maskaxda ee Ireland ay u adeegaan dadka oo dhan, oo ay ku jiraan shakhsiyaadka ka soo jeeda qowmiyada laga tirada badan yahay. Iyadoo la ilaalinayo heshiisyada caalamiga ah ee xuquuqda aadanaha⁶, Ireland waxaa ku waajib ah inay ilaaliso caafimaadka qowmiyada laga tirada badan yahay iyada oo loo marayo barnaamijyo la beegsanayo.

Bishii Disembar 2016, iyada oo lala kaashanayo, Komishanka Caafimaadka Maskaxda (MHC) iyo Dib-u-habeynta Caafimaadka Maskaxda (MHR) ayaa daabacay tilmaamaha adeegyada caafimaadka maskaxda iyo shaqaalaha, la shaqeeynta dadka ka soo jeeda qowmiyada laga tirada badan yahay. Tilmaamaha waxaa lagu saleeyay waraaqdi booska hore ee MHR ee ku saabsan qowmiyadaha tirada yar iyo caafimaadka maskaxda, oo la bilaabay 2014.

2021, Komishanka Caafimaadka Maskaxda ayaa mar kale iskaashi la sameeyay Dib-u-habaynta Caafimaadka Maskaxda si loo cusboonaysiyo tilmaamaha. Habka wada tashigu waxa uu dhacay Juun - Agoosto 2021. Waxa ay ku lug lahayd habab isku dhafan iyada oo la adeegsanayo hababka tayada leh ee isku dhafan, si loo ururiyo jawaab- celinta isticmaalayaasha adeegga iyo bixiyeyaasha, iyo falanqaynta jawaab-celinta qoran ee kooxaha daneeyayaasha. Maaddamaa tilmaamaha loogu talagalay in lagu wargeliyo adeegyada caafimaadka maskaxda iyo shaqaalaha sida ugu wanaagsan ee daryeelka oo loo fidiyo shakhsiyaadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay, talooyinka ka soo baxay wadatashiga ayaa qaabeeyay dukumeentigan dib loo eegay.

Talooyinka waxaa ka mid ahaa:

- 1 Tilmaamaha 2016 waa in la cusbooneysiyya iyada oo la tixgalinayo faragalinta isbedelada siyaasada Dowlada iyo qodobada heshiisyada caalamiga ah tan iyo markii la ansixiy.
- 2 Lasameyo tilmaamo saaxiibtinimo oo dheeraad ah.
- 3 MHC iyo MHR waa inay kordhiyaan dadaallada kor loogu qaadayo wacyiga iyo faafinta tilmaamaha.
- 4 Tilmaamaha dib loo eegay waa inay si adag u muujiyaan una aqoonsadaan baahida loo qabo in la maalgeliyo gudbinta adeegyada caafimaadka maskaxda ee dhaqan ahaan xasaasi ah iyo taageerada.

2021, MHR waxay soo saartay Qalabka Kartida Dhaqanka, kaas oo ah dukumeenti wax ku ool ah oo loogu talagalay shaqaalaha ka shaqeeya adeegyada caafimaadka maskaxda. Qalabka Kartida Dhaqanka ayaa ku wargeliyay tilmaamahan dib loo eegay.⁷

Jawaab celinta ka soo baxday wada tashiga ayaa horseeday soo saarista nooc gaagaaban, oo loogu talagalay inay noqoto mid saaxiibtinimo badan u leh kuwa ka shaqeeya safka hore ee bixinta adeegga. Sidoo kale waa goob tixraac faa'iido leh oo loogu talagalay maamulayaasha qeybta bixinta adeegyada. Tilmaamaha dib loo eegay waxay ku sii socdaan mawduucyada asalka ah ee lagu faahfaahiyay daabacaadda 2016. Waxa kale oo jira qayb lagu daray oo ku saabsan agabka waxtarka leh ee mawduuc kasta, kaas oo calaamat u ah akhrin dheeraad ah.

⁶ Golaha Guud ee Qaramada Midoobay, Heshiiska Caalamiga ah ee Ciribirkha Dhammaan Noocyada Takoorka Jinsiga, 21 December 1965, Qaramada Midoobay, Taxanaha Heshiisyada, vol. 660, p.195.

⁷ Dib-u-habaynta Caafimaadka Maskaxda, Qalabka Kartida Dhaqanka: *Hage wax ku ool ah oo loogu talagalay xirfadlayaasha caafimaadka dhimirka, adeegyada, iyo shaqaalaha ee la shaqeeynta bulshooyinka laga tirada yahay ee Ireland* (2021) www.mentalhealthreform.ie

Dulucda guud ee 2021- maxaan ugu baahanahay tilmaamahan?

Tan iyo markii la daabacay asalka tilmaamaha ee 2016, macnaha guud wuu is beddelay. Aqoonsiga iyo kor u kaca dhaqdhaqaaqa sida Black Lives Matter, daabacaadda siyaasad caafimaad maskaxeed oo cusub oo ka jirta Ireland, iyo saameynta COVID-19 Faafida ayaa beddeshay muuqaalka. Dib-u-eegista wadatashiga iyo suugaanta ayaa muujineysa muhiimadda sii kordheysa bixinta adeegyada caafimaadka maskaxda ee dhaqan ahaan xasaasi u ah muuqaalkan cusub.

Qowmiyadaha laga tirada badan yahay waxay ka kooban yihii qeypta sii kordhaya ee dadka Irishka.⁸ **Tirakoobka 2016 ayaa lagu ogaaday in qowmiyadaha tirada yar ay ka kooban yihii 17.8% dadka Irish.**⁹ Dawladdu waxay si rasmi ah u aqoonstatay socdaalka Irish inay yihii koox qowmiyadeed oo gaar ah, bishii March 2017¹⁰ taasoo ka dhigaysa 0.7% dadka sida caadiga ah deggan.¹¹ Sannadkii 2019, Xafiiska Tirakoobka Dhewe wuxuu ku dhawaaqay in dib u eegis lagu sameyn doono su'aasha ku saabsan kooxda qowmiyadeed ee tirakoobka xiga, kaas oo raadin doona inuu wax ka qabto arrinta ka-warbixinta kooxaha qowmiyadaha tirada yar ee Ireland.¹²

Waxaa si weyn loo qiray in Ireland, adeegyada loo qaabeeeyey loona horumariyey si ka tarjumaysa dhaqanka intiisa badan. Waxa jira tiro caqabado ah oo shakhsiyaadka ka soo jeeda kooxaha laga tirada badan yahay u haysta helitaanka adeegyada caafimaadka maskaxda ee Ireland, taasoo keenta sinnaan la'aanta helitaanka iyo natijijada. Waxaa muhiim ah in la ogaado in kooxaha qowmiyada laga tirada badan yahay aysan ahayn kuwo isku mid ah; Caqabadaha bulshooyinkan kala duwani waxay aad uga duwanaan karaan koox ilaa koox kale iyo mid shaqsi ilaa qof kale.

In kasta oo ay kordheen tirada dadka ka soo jeeda qowmiyadaha tirada yar ee dadweynaha iyo aqoonsiga caqabadaahaas, waxaa jiray ficol aan ku filnay oo lagu horumarinayo sida adeegyada caafimaadka iyo daryelka bulshada loo siyo kooxdan dadka ah, si loo hubiyo in baahiyahooda loo buuxiyo qaabab dhaqan ahaan ku habboon. Horumar la'aantaan waxaa lagu xaqijihey dib u eegista suugaanta iyo wadatashiyadii la sameeyay iyada oo qayb ka ah cusboonaysiinta tilmaamahan. Horumar la'aan xagga hubinta in adeegyada caafimaadka dhimirka ay yihii kuwo dhaqan ahaan karti u leh oo ku habboon loogu talagalay dadka ka soo jeeda qowmiyadaha tirada yar, waxay ka soo horjeedaan talooyinka siyaasadaha caafimaadka maskaxda ee qaranka Hiigsiga Isbeddelka, iyo ku-xigeenkiisa Wadaagga Aragtida, oo la daabacay 2020.

Labada siyaasadood waxay carrabka ku adkeeyeen muhiimadda ay leedahay bixinta daryeel caafimaad oo dhaqan ahaan ku habboon si loo daboolo baahiyaha isticmaaleyaasha adeegga ee bulshooyinka dhaqamada kala duwan iyo qowmiyadah tirada yar ee kala duwan.

**Talo soo jeedinta Wadaagista
Aragtida ee 61, waxay si gaar
ah ugu talineysaa in:**

**'HSE waa inay kordhisaa
bixinta taageerooyinka
caafimaad maskaxeed
oo kaladuwani oo dhaqan
ahaan karti u leh
dhammaan adeegyada.'**¹³

⁸ www.cso.ie

⁹ Falanqayn sax ah oo ku saabsan tirooyinka fadlan eeg: Alish Hannigan et al., 'Diiwaangelinta qowmiyadaha ee uruurinta xogta caafimaadka iyo daryelka bulshada ee Ireland: halkee iyo sidee loo cabbiraa iyo waxa loo isticmaalay?', Int J Equity Health (2020) 19, 2, Shaxda 3 Tirakoobka qowmiyadaha ama dhaqanka ee Dadweynaha 2016.

¹⁰ Tani waxay ku dhammaatay Istaraatiijiyadda Socdaalka Qaranka iyo Istaraatiijiyadda Ka-qeybgalka Roma: Waaxda Caddaaladda iyo Sinnaanta, Socdaalka Qaranka iyo Istaraatiijiyadda Ku-daridda Roma ee 2017-2021 (Dublin: Xafiiska Saldhigga, 2017). www.justice.ie

¹¹ www.cso.ie

¹² www.cso.ie Tirakoobka ayaa hadda dib loo dhigay illaa Abril 2022.

¹³ Aragti wadag 63.

Qaadashada habka isgoysyada

Isgoysyadu waa hab loo wajaho dumarnimada iyo sababaha bulshada. Erayga waxa abuuray Dr. Kimberlé Crenshaw oo waxa uu tilmaamayaa aragti ku saabsan 'prism' si loo arko habka ay noocyada kala duwan ee sinnaan la'aanta inta badan u wada shaqeeyaan oo ay uga sii daraan midba midka kale'.¹⁴ Waxay naga caawineysaa inaan fahamno sida noocyada kaladuwan ee aqoonsiyada ay saameyn ugu yeeshaan helitaanka xuquuqda iyo fursadaha. Macnaha guud ee hirgelinta tilmaamahan, xirfadlayaashu waa inay ogaaadaan in dhammaan shaqsiyaadka ay leeyihiin khibrado kaladuwan oo ku saleysan dhinacyada aqoonsigooda oo ay ku jiraan jinsiga, heerka bulshada, qowmiyadda, jinsiyada, diinta, da'da, iyo sidoo kale noocyada kale ee aqoonsiga.

¹⁴ www.time.com

Hanuuninta shaqaalaha iyo adeegyada caafimaadka maskaxda

Tilmaamahaan waxaa loogu talagalay inay noqdaan kuwo wax baraya adeegyada caafimaadka maskaxda heer istaraatijiyadeed iyo inay siiyan talo wax ku ool ah xirfadlayaasha caafimaadka dhimirka shaqadooda. Qaab dhismeedka tilmaamaha dib loo eegay ayaa ka tarjumaya ujeeddadan. Marka lagu daro tixraacyada dhammaan talooyinka, tixraacyada muhiimka eh waxaa la bixiyaa qayb kasta dhammaadkiis si dheeraad loo akhriyo.

1

Ixtiraamka dhaqamada kala duwan, aaminsanaanta, iyo qiyamka

Adeegyada caafimaadka maskaxda iyo shaqaaluhu waa inay ixtiraamaan aaminsanaanta iyo qiyamka kala duwan ee dadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay, ayna u gudbiyaan daryeel iyo daaweyn hab tixgalinaya caqidooyinkaas. Ixtiraam, xirir naxariis leh ayaa looga baahan yahay dadka isticmaala adeegyada caafimaadka maskaxda iyo kuwa iyaga siinaya.¹⁵

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay:

- In la siiyo dhammaan shaqaalaha la shaqeeya dadka qaba dibatoyinka caafimaadka maskaxda tababarka ee kusaabsan aagga takoorka iyo aqoonta dhaqanka.
- Muuji fikradaha dhaqanka iyo aaminsanaanta horumarka iyo gaarsiinta daryeelka shaqsiyed mise dib u soo kabashada.^{16 17}
- Bixi dammaanad in ixtiraam-darro ama takoorid nooc kasta ee sameeya shaqaalaha, waa in aan loo dulqaadan. Tallabooyin gaar ah oo lagu yareynayo takoorka adeegyada caafimaadka maskaxda waa in la hirgaliyaa. Tan waxaa ka mid noqon kara ficillo ay ka mid yihii shaqaaleysiinta shakhsiyadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay iyo waxbaridda bulshooyinka maxalliga ah si loo beegsado ceebeynta iyo takoorka.

Xirfadlayaasha caafimaadka maskaxda waa inay:

- Aqoonsadaan in adeegyada caafimaadka dhimirka loo qaabeeyey loona horumariyey si ka tarjumaysa dhaqanka aqlabiyyad ah, taas oo horseedi karta eex dhaqameed. usaale ahaan, kaliya lahaanshaha calaamadaha Ingiriisiga iyo Irish, ma jirto qol lagu tukado, aalaboo qiimeyn caadi ah oo ka tarjumaya dhaqanka ugu weyn, iyo qaar kaloo badan.
- Aqoonsadaan doorka ay aaminsan yihii caafimaadka dhaqameed iyo dhaqamada ay ka ciyaraan noloshooda, iyo sidoo kale nolosha shakhsiyadka adeegyada doonaya.¹⁸
- Aqoonsadaan in qowmiyadaha laga tirada badan yahay ee qowmiyadaha laga yaabo inay leeyihii aragtii ka duwan caafimaadka maskaxda sidaa darteedna laga yaabo inaysan u aqoonsan waayo-aragnimadooda si la mid ah.

¹⁵ Marka loo eego Sinaanta Waaxda Dadweynaha iyo Waajibaadka Xuquuqul Insaanka, Qaybta 42(1) ee Xeerka Komishanka Xuquuqul Insaanka iyo Sinaanta, (2014) waxay sheegaysaa in: Sida ku xusan Sharciga Sinnaanta iyo Xuquuqda Aadanaha, Qeybta 42 (1) ee Sharciga Xuquuqda Aadanaha iyo Sinnaanta ee Irish, (2014) wuxuu sheegayaa:

42. (1) Hay'adda dowladeed waa in, marka ay gudato howlaheeda, ay tixgelisaa baahida loo qabo —
(a) baabi'inta takoorka, (b) kor u qaadista sinnaanta fursadda iyo daaweynta shaqaalaheeda iyo dadka ay siiso adeegyaha, iyo (c) ilaalinta xuquuqda aadanaha ee xubaheeda, shaqaalaha iyo dadka ay siiso adeegyaha .

¹⁶ Frederick T L Leong and Zornitsa Kalibatseva. Caqabadaha dhaqamada kala duwan ee ku wajahan adeegyada caafimaadka maskaxda ee Maraykanka. Cerebrum: the Dana forum on brain science vol. 2011 (2011): 5. laga heli karo: www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/

¹⁷ Guddiga Caafimaadka Maskaxda, Qaabka Taageerada Xukunka, Nooca 5.1 (Dublin: Guddiga Caafimaadka Dhimirka, Janaayo 2020), Xeer 15, Qorshaha Daryeelka Qofka. Laga heli karo: www.mhcirl.ie

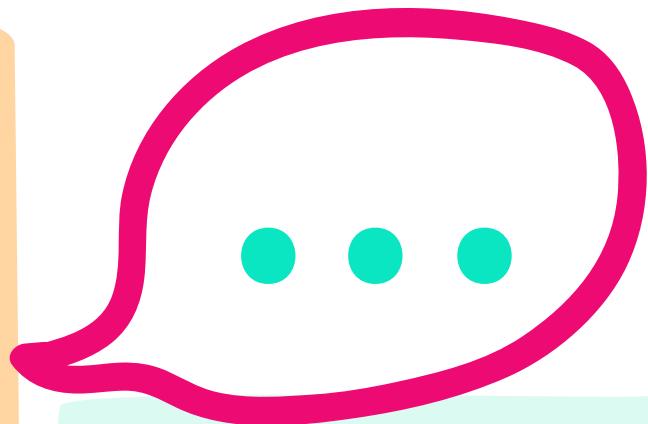
¹⁸ Guddiga Qaramada Midoobay ee Dhaqaalaha, Bulshada iyo Xuquuqda Dhaqanka ayaa faallo gaar ah ka bixiyay xuquuqda caafimaadka ee dadka ka soo jeeda kooxaha la fogeyo. Faalloyinka guud 14 wuxuu sheegayaa: " dhammaan xarumaha caafimaadka, alaabada iyo adeegyadu waa inay ixtiraamaan anshaxaa caafimaadka iyo dhaqan ahaan ku habboon, tusaale ahaan ixtiraamka dhaqanka dadka, dadka laga tirada badan yahay, dadka iyo bulshada..."

Taageerada isgaarsiinta iyo luqadda

Isgaarsiinta ayaa loo aqoonsaday inay caqabad weyn ku tahay dadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay, labadaba helitaanka iyo ku sii jiridda adeegyada caafimaadka dhimirka. Adeegyada caafimaadka dhimirka iyo shaqaaluhu waa in ay aqoonsadaan isgaarsiinta iyo baahida caawinta luqadda ee dadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay, ay bixiyaan maclumaaad qaabab la heli karo, ayna bixiyaan adeegyo tarjumaad munaasib ah meeshii loo baahdo. Heerarka 5.1.3 ee Qaab-dhismeedka Tayada ee Komishanka Caafimaadka maskaxda ayaa sheegaya, ‘adeegyada caafimaadka maskaxda waa in ay bixiyaan maclumaaadka siyaabaha ay heli karaan dadka ka soo jeeda kooxaha laga tirada badan yahay kooxaha’.¹⁹ HSE’s labaad ee Istaraatijiyyadda Caafimaadka Dhaqamada Qaranka ee Labaad 2018-2023, waxay dejisay Hadafka 1, Ujeeddada Istaraatijiyyadeed 1 si ay ‘u bixiso maclumaaadka siyaabo la heli karo, dhaqan ahaan u jawaabaya’²⁰

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay:

- Hubiyaan in shaqaaluhu ay ka warqabaan inay tahay mas’uuliyadda xubin kasta oo shaqaale ah oo bixisa daryeelka isticmaaleyaasha adeegga, si loo qiimeeyo heerkooda fahamka iyo awooda wada isgaadhxiinta.
- Hubiyaan in shakhsiyadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay ay fahmaan sida loo helo adeegyada caafimaadka maskaxda, ikhtiyaarkooda daaweynta, iyo sida loo ilaaaliyo caafimaadkooda maskaxda loona raaco qorshahooda daryeelka shaqsiyed.
- Aqoonsadaan in shuruudaha adeegyada tarjumaadda ay tahay in lagu daro qorshaha daryeelka shaqsiyed mise soo kabashada qofka. Mar haddii xubin ka mid ah shaqaalaha uu xaqijiyo in loo baahan yahay turjubaan, waxaa muhiim ah in tan lagu duubo qoraalada kiiska bukaanka.²¹
- Hubiyaan in shaqaaluhu ay si buuxda ula socdaan oo ay u tababaran yihiin adeegsiga adeegyada kaalmada luqadda, siyaasadaha, iyo habraacyada.
- Fududeyan adeegsiga turjubaano aqoon leh oo tababaran si ay u taageeraan isgaarsiinta. Turjubaanada waa in lagu tababbaraa karti dhaqameed.
- Hubiyaan in siyaasadaha jira sida xubnaha qoyska (oo ay ku jiraan carruurta iyo / ama daryeelayaasha) aan lagu dhiirigelin ama aan lagu qasbin inay u tarjumaan shakhsiyadka galaya adeegyada. Caruurta gaar ahaan looma baahna inay ku dhaqmaan awoddan.
- Bixiyaan taageero, qalab qoraal ah oo la heli karo oo luqado kala duwan ah, qaabab, iyo warbaahin. Qalabku waa inay la kulmaan baahiyaha isgaarsiinta dhammaan goobaha adeegga caafimaadka maskaxda.

Xirfadlayaasha caafimaadka maskaxda waa inay:

- U sheegaan isticmaaleyaasha adeegga inay xaq u leeyihiin turjubaan si uu uga caawiyo isgaarsiinta. Waa in la caddeeyaa inaysan jirin wax kharash ah oo loogu talagalay bukaanka iyo in shaqaaluhu u diyaarin doonaan turjubaanka (isticmaale adeeggu maaha inuu sidan sameeyo). Adeegsaduhu wuu isticmaali karaa ama wuu diidi karaa turjumaanka loo xilsaaray.²²
- La socdaan in wadatashi ku lug leh adeegsiga turjubaanka uu qaadan doono waqtii ka dheer ballanta caadiga ah. Waqtii dheeri ah waa in loo qoondeeyaa tan marka ballamaha la sameeyo.²³
- Bixiyaan kheyraad goobta si ay u fududeeyaan isgaarsiinta dadka waaya awoodaha caafimaad darro ama isbeddel ku yimaadda xaaladooda (tusaale ahaan, kheyraad isgaarsiin kordhinaysa iyo bedel ah, ama kaalmo iyo adeegyo caawimo ah).²⁴

¹⁹ MHC, Qaab-dhismeedka Tayada: *Adeegyada Caafimaadka Maskaxda ee Ireland* (Dublin: MHC, 2007), 38.

²⁰ Istaraatijiyyadda Caafimaadka Qaranka ee Labaad, 11.

²¹ HSE, *Shuruudaha Hadalka Kusabsan: Tilmaamaha Habdhaqanka Wanaagsan ee Shaqaalaha HSE ee Bixinta Adeegyada Turjubaanka*, (Dublin: HSE, 2009), 10.

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Guddiga Wadajirka ah, *Wada-tashiga Wada-xiriirka Wax-ku-oolka ah, Awooda Dhaqanka iyo Daryeelka Bukaanka iyo Qoyska: Qorshe-hawleed loogu talagalay Cisbitaalada* (Oakbrook Terrace, IL: Guddiga Wadajirka ah, 2010), 10.

3

Helitaanka adeegyada caafimaadka maskaxda

**Adeegyada caafimaadka
maskaxda waa inay
horumariyan marin u helka
adeegyada caafimaadka
maskaxda ee dadka ka soo
jeeda qowmiyadaha laga tirada
badan yahay**

Heerka 5.1.1 ee Qaab dhismeedka Tayada Caafimaadka Maskaxda wuxuu sheegaya: ‘adeega caafimaadka dhimirku wuxuu xaqijiya sinnaanta helitaanka adeega iyadoon loo eegayn jinsiga adeegsadaha, xaaladda guurka, heerka qoyska, jinsiyada, diinta, da’da, naafanimada, qowmiyadda , xubin ka ahaanshaha bulshada socdaalka ama fasalka bulshada.’²⁵ Hadafka 1 ee Istaraatiijiyadda Caafimaadka Qaranka ee Labaad ee HSE ee 2018 - 2023 waa in ‘kor loo qaado marin u helidda adeegyada adeegayaasha ka soo jeeda qowmiyado, dhaqan iyo diin kala duwan’²⁶.

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay:

- Hubiyaan sinnaanta dhammaan shakhsiyadka helitaanka adeegyada iyadoon loo eegayn qowmiyadda qofka, oo ay ku jiraan xubnaha bulshada socdaalka.
- Wax ka qabtaan caqabadaha la dareemayo ama dhabta ah ee cilmi-baadhishu ku aqoonsatay Ireland, sida ceebaynta, aamin-darrada, iyo nacaybka helitaanka adeegyada.
- Kor u qaadaan wacyiga adeegyadooda iyagoo ku faafinaya macluumaadka Ingiriisiga iyo luqadaha kale ee khuseeya iyada oo loo marayo dhowr kanaal oo ay ku jiraan daabacaadda, maqal- muuqaalka ama fadhiyada macluumaadka bulshada iyo kulamada. Macluumaadka waa in lagu faafiyaa kooxo dhaqameed kala duwan meelaha ay ku jiraan laakiin aan ku xaddidnayn: qallinnada dhakhaatiirta maxalliga ah; isbitaallada; xarumaha bulshada;

meelaha cibaadada; iskuulada; maktabadaha; iyo meelaha kale ee shirarka loo arko inay gaar u yihiin kooxaha laga tirada badan yahay.²⁷

- Wada fududeeyaan la talinta wadatalashiga/ kooxaha diiradda saaraya asaagga, meeshi ay suurtagal tahay. Tan waxaa ka mid noqon doona wadatalashiyoo lala yeesho kooxaha bulshada si loo aqoonsado baahiyaha caafimaadka maskaxda ee dadka ka dhex jira qowmiyadaha tirada yar.
- Wanaajiyaan helitaanka daryeelka caafimaadka dhimirkha ee shakhsiyadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay iyada oo la samaynayo xidhiidho adeeg bixiyayaasha kale. Tusaale ahaan, waa in ay jiraan borotokoolo cad oo ku saabsan xidhiidhka ka dhexeeyaa aasaasiga ah (oo ay ku jiraan dhaqamada GP yada) iyo bixiyayaasha caafimaadka maskaxda ee sare.

²⁵ MHC, Qaab-dhismeedka Tayada: Adeegyada Caafimaadka Maskaxda ee Ireland, 38.

²⁶ HSE, Istaraatiijiyadda Caafimaadka Qaranka ee Labaad (Dublin: HSE, 2018), 11.

²⁷ Caafimaadka Maskaxda ee dhaqamada kala duwan Australia, Qalabka Awooda Dhaqanka Qaranka (NCCT) ee Adeegyada Caafimaadka Maskaxda (Parramatta, NSW: Caafimaadka Maskaxda ee dhaqamada kala duwan Australia, 2010)

4

Qoyska, Asxaabta, Daryeelayaasha iyo Taageerayaasha (FFCS) waxay u doodaan ku lug lahaanshaha iyo taageerada

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay bixiyaan fursado ku lug lahaanshaha qoyska / u doodaha ku lug lahaanshiyaha iyo taageerada shakhsiyadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay.

In kasta oo aysan si cad u xusin kooxaha qowmiyadaha tirada yar, Dukumentiga HSE ee Hagidda Soo kabashada Qoyska 2018-2020 Taageeridda' Qaab dhismeedka Qaranka ee Soo-kabashada Caafimaadka Maskaxda 2018-2020', wuxuu dejiyaa habab loogu talagalay ku lug lahaanshaha qoyska ee soo kabashada.²⁸ Adeegyada caafimaadka maskaxda waxay u baahan yihiin inay fahmaan xiriirka ka dhexeeya shakhsiyadka ka socda kooxaha qowmiyadaha tirada yar iyo qoysaskooda, bulshadooda, adeegyada ballaaran, iyo bulshada. Dhaqdhqaqaqa noocan oo kale ah wuxuu saameyn weyn ku yeelan karaa rabitaanka qofka ee adeegyada helitaanka, ku lug lahaanshaha iyo / ama daryeelka ku sii jiro. Tani waxay u sabab noqon kartaa qoyska ama fahamka bulshada fahamka caafimaadka maskaxda. wuxuu dejiyaa habab loogu talagalay ku lug lahaanshaha qoyska ee soo kabashada. Adeegyada caafimaadka maskaxda waxay u baahan yihiin inay fahmaan xiriirka ka dhexeeya shakhsiyadka ka socda kooxaha qowmiyadaha tirada yar iyo qoysaskooda, bulshadooda, adeegyada ballaaran, iyo bulshada. Dhaqdhqaqaqa noocan oo kale ah wuxuu saameyn weyn ku yeelan karaa rabitaanka qofka ee adeegyada helitaanka, ku lug lahaanshaha iyo / ama daryeelka ku sii jiro. Tani

waxay u sabab noqon kartaa qoyska ama fahamka bulshada ee caafimaadka maskaxda. Wawa kale oo laga yaabaa inay sabab u tahay welwelka taageero la'aanta ama isfaham la'aanta xubnaha qoyska, ama cabsi laga qabo takoorid ama godoomin qoyska iyo/ ama bulshadooda. Waa aasaaska adeegyada in la aqoonsado heerka waxbarashada caafimaadka maskaxda ee qoysaska iyo bulshada, iyo sida ay tani u saamayn karto shakhsiga go'aan qaadashada.²⁹

Intaa waxaa sii dheer, sida dadka iyo qoysaska oo dhan, qof ka socda qowmiyadaha laga tirada badan yahay ayaa laga yaabaa ama uusan dooneynin inuu ku lug yeesho qoyskooda daryeelkooda caafimaadka maskaxda ama soo kabashada.

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay:

- Ku lug yeeshaan shakhsiyadka ka soo jeeda qowmiyadaha tirada yar, FFCS, iyo xubnaha bulshada ee qorshaynta, hagaajinta iyo dib u eegista barnaamijada iyo adeegyada si joogto ah.
- Sameeyo siyaasado iyo habraacyo lagu fududeynayo baahiyaha dhaqameed ee dadka ka soo jeeda qowmiyadaha tirada yar iyo FFCS, oo ay ku jiraan doorarka iyo waajibaadka.³⁰ Tani waa inay ka muuqataa daryelka shakhs ahaaneed/qorshaynta soo kabashada.
- Hubiiyan Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay: Hubinta in si joogto ah loola macaamilo u doodayaasha caafimaadka maskaxda iyo qowmiyadaha laga tirada badan yahay ee bulshada dhexdeeda, si loo wanaajijo taageerada u doodista ee dadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay.³¹

Xirfadlayaasha caafimaadka maskaxda waa inay:

- Isticmaalaan shaqaalaha caafimaadka bulshada meeshii ay suurtgal tahay. Shaqaalaha caafimaadka bulshada waxay kordhin karaan isticmaalka adeegyada caafimaadka maskaxda, gaar ahaan dadka la kulmay dhaawac. Shaqaalaha caafimaadka bulshada badan waxay xubno ka yihiin bulshooyinka laga tirada badan yahay ee loo tababaray bixinta taageero, la talin, iyo macluumaad. Ku-biirintooda iyo wax-qabadyadooda waxay yeelan karaan yoolal kala duwan, sida kordhinta helitaanka adeegyada ama kordhinta aqoonta caafimaadka la xiriirka.³²

²⁸ HSE, *Dukumentiga Tilmaamaha Soo-kabashada Qoyska ee 2018 - 2020 Taageeridda 'Qaab-dhismeedka Qaranka ee Soo-kabashada Caafimaadka Maskaxda 2018-2020'* (Dublin: HSE, 2018)

²⁹ MHR, *Qalabka Awooda Dhaqanka*, 51

³⁰ NCCT, Heerka 4.3.

³¹ Heerka Qaranka ee U CLAS wuxuu bixiyaa hagitaan adeegyada magacaabista u doodayaasha bukaanka ama [ombudspersons](#).

³² Richard F. Mollica, et al., 'Caqabadaha Caafimaadka Maskaxda ee Socdaalka' ee Thornicroft, G. Szumukler, G., Mueser, K. iyo Drake, R. (eds), *Buug-yaraha Oxford ee Caafimaadka Maskaxda ee Bulshada* (New York: Oxford Community Press, 2011).

5

Tababbarka shaqaalaha caafimaadka maskaxda

Shaqaalaha caafimaadka maskaxda waa inay si ku habboon ula socdaan, xirfad u leeyihiin, khibrad iyo aqoon u leeyihiin inay la kulmaan baahiyaha daryeelka dadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay.

Istaraatijiyyadda Caafimaadka dhaqanka ee Qaranka ee HSE, 2007 - 2012 waxay aqoonsan tahay in tababarka shaqaalaha ee dhinacyada ka hortagga takoorka iyo kartida dhaqanku ay mudnaan leeyihiin. Waxay sheegaysaa, ‘tababarka ku habboon ee dhaqamada iyo taageerada shaqaalaha waa mabda'a aasaasiga ah ee Istaraatijiyyadda...’³³ Istaraatijiyyadda Caafimaadka Qaranka ee Labaad ee HSE waxay sii wadaysaa inay sheegto in ‘ka go'naanta abaabul ee dhammaan walxaha caafimaadka dhaqamada loo baahan yahay si loo taageero shaqaalaha helay aqonta iyo xirfadaha lagama maarmaanka u ah tababarka.’³⁴

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay:

- Sameeyaan siyaasado ku saabsan qoritaanka shaqaalaha ka socda qowmiyadaha laga tirada badan yahay iyadoo la fulinayo istiraatijiyyado lagu shaqaaleysiinayo, lagu hayo oo kor u qaad hoggaan iyo shaqaale kala duwan dhammaan heerarka adeegga, kuwaas oo ka tarjumaya astaamaha tirakoobka ee dadka ku nool aagga adeegga.
- Sameeyaan tababbar iyadoo lala tashanayo isticmaaleyaasha adeegga qowmiyadaha tirada yar.
- La socdaan iyo ay qiimeeyaan tababarka, xirfadaha iyo aqonta shaqaalaha ee aagga kartida dhaqanka.
- Qiimeeyaan waxbarashada iyo tababarka la siiyo shaqaalooda.
- Sameeyaan qiimeynta shaqaalaha tababarka kadib ee ku saabsan waxtarka iyo adeegsiga tababarka ee kartida dhaqanka.
- Ku daraan karti dhaqameed qiimeynta shaqaalaha.
- Hubiyaan in siyaasadaha maaraynta kheyraadka aadanaha iyo dhaqamada ay ka mid yihiin tixraacyada jawaab celinta dhaqanka ee sharraxaadda booska, dib u eegista waxqabadka iyo dallacsinta.³⁵

- Hubiyaan in nidaamyada isgaarsiinta gudaha ee wadaagida macluumaadka kala duwanaanta dhaqanka iyo xogta la horumariyo, la ilaaliyo oo mar mar mar dib loo eego.³⁶
- Hubiyaan in turjubaanada ay helaan tababarka ku habboon ee kartida dhaqanka.

Xirfadlayaasha caafimaadka maskaxda waa inay:

- Lasiyo ilaha muhimka ah iyo taageerooyinka lagu bixyo daryeelka caafimaadka maskaxda ee dhaqan ahaan karti u leh. Tan waxaa ka mid ah bixinta tababarka shaqaalaha si kor loogu qaado jawaabtooda dhaqameed.
- Ka qayb qaataan Horumarka Xirfadeed ee joogtada ah si kor loogu qaado xirfadahooda iyo aqontooda la shaqeeynta dadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay.

³³ HSE, *Istaraatijiyyadda Caafimaadka Dhaqanka ee Qaranka 2007-2012* (Dublin: HSE, 2008), 9.

³⁴ *Istaraatijiyyadda Caafimaadka Qaranka ee Labaad*, 72.

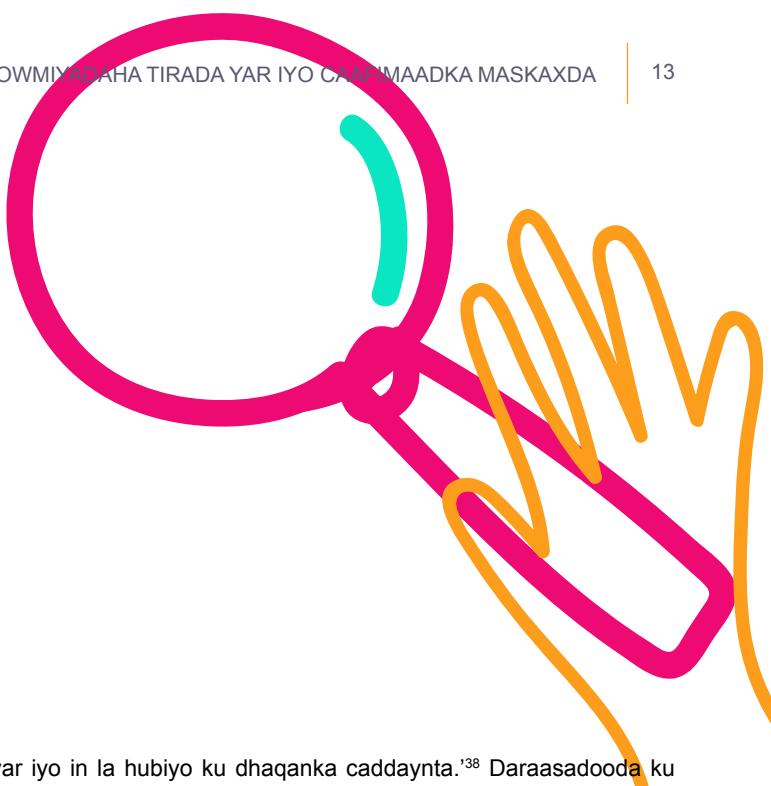
³⁵ Waaxda Caafimaadka, *Qaab-dhismeedka Jawaabta Dhaqanka: Tilmaamaha Adeegyada Caafimaadka Fiktooriya*, (Victoria: Waaxda Caafimaadka, 2009), Heerka 6.1.

³⁶ Ibid.

Qiimaynta socota, dib u eegista, iyo kormeerka

Adeegyada caafimaadka dhimirka waa in in la sameeyo qiimayn habaysan iyo is-qiimaynta, si loo hubiyo in dadka uu baahan caafimaadka maskaxda ka soo jeeda kooxaha qowmiyadaha tirada yar si kufilan loo siiyo.

In kasta oo loo aqoonsaday inay tahay arin sanadka 2016. caddeyn aad u kooban ayaa laga heli karaa baahinta dhibaatooyinka caafimaadka maskaxda ee ka mid ah dadka ka soo jeeda qowmiyadaha tirada yar ee Ireland.³⁷ marka laga hadlayo bahidan Istaraatijiyyadda Caafimaadka Labaad ee HSE , ujeedo istiraatiji ah oo hoos timaada Hadafka 4 waa 'Ka shaqeeynta horumarinta xog aruurinta tayada sare leh, korjoogteynta iyo qiimeynta si loo dhiso saldhig caddeyn oo ku saabsan caafimadka qowmiyadaha tirada

yar iyo in la hubiyo ku dhaqanka caddaynta.³⁸ Daraasadooda ku saabsan sinnaan la'aanta caafimaad Europe Forster et al., Waxay kugula talinayaan wax ka qabashada farqiga u dhixeyya xogta ku saabsan caafimaadka soogalootiga, addoo adeegsanaya qaabka is-dhexgalka sida 'hoosaadyada dadweynaha — oo ay ku jiraan jinsiga, xaaladda socdaalka, iyo qowmiyadda - ayaa inta badan lagu qiimeeyaa si gooni ah.³⁹

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay:

Sameeyan qiimeynta oo abaabul ah si loo hubiyo inay daryeel ku bixiyaan qaab dhaqan ahaan karti u leh. Siyaabo gaar ah oo tan lagu gaari karo waxaa ka mid ah:

- Sameeyan qiimeynta oo abaabul ama xisaab hubin dhaqameed iyadoo la adeegsanayo aaladaha qiimeynta dhaqanka iyo luqadeed ee jira, si loo qiimeynta siyaasadaha qaab dhismeedka jira, nidaamyada, iyo dhaqamada jira. Qalabkani wuxuu bixin karaa hagitaan si loo go'aamiyo bal in qaabdhismedka aasaasiga ah iyo geedi socodka (tusaale ahaan maareynta, maamulka, nidaamyada gaarsiinta, iyo howlaha xiriirkha macaamiisha) ee lagama maarmaan u ah bixinta adeeg dhaqameed karti u leh, inuu kujiira booska saxda.
- Bixiyaan fursado tababar halka iyo goorta loo baahan yahay.

- Isticmalaan adeegsiga natijjooyinka qiimeynta si loo aqoonsado kheyraadka jira tusaale ahaan shaqalooyinka door luqadood kuhadla ee loo tababari karo turjubaanno, xiriirkha jira ee laala yeesho ururada ku saleysan bulshada. Qiimeyntu sidoo kale waxay muujin kartaa dacifnimada tusaale ahaan maqnaanshaha saxiix la turjumane ama tababar karti dhaqameed, fursado lagu horumarinayo qaab dhismeedka ururka, awooda wax looga qabanayo kartida dhaqanka iyo luqadeed ee daryeelka, dib u eegista bayaanka howgalka, shaqaaleysiinta dadka dhaqamada kala duwan ee siyaasada iyo jagooyinka maamulka.
- La raaco qiimaynta, diyaarinta qorshayaal ku filan oo lagu horumarinayo adeegyada dhaqan ahaan karti u leh. Qiimeynta xigta ee socota waa in la dejiyaa si loola socdo horumarka adeegga ee hirgelinta kartida dhaqanka iyo qorshayaashooda istiraatijiyyadeed waa in loo safeeyaa si ku habboon.

³⁷ Ailish Hannigan, et al., *Caafimaadka Yaraanta Qowmiyadeed ee Ireland — Aqoonta wadajirka ah (EMH-IC): borotokoolka cilmi baarista caafimaadka ee ka qeybqaadashada*, I BMJ Open (2018): 1-7, 2. www.bmjjournals.org

³⁸ HSE, *Istaraatijiyyadda Caafimaadka Qaranka ee Labaad*, 35.

³⁹ Timon Forster, et al., *Sinnaan la'aanta Caafimaadka ee Yurub: Dejinta Marxaladda Tallaabada Siyaasadda Horumarka* (Dublin iyo Brussels: FEPS / TASC, 2018), 73.

6

Qiimaynta socota, dib u eegista, iyo kormeerka

Adeegyada caafimaadka maskaxda waa inay:

Ururiyaan iyo ay ilaashadaan xogta tirakoobka si ay u qiimeeyaan baahiyaha caafimaadka maskaxda ee dadka ka soo jeeda qowmiyadaha laga tirada badan yahay ee ku nool aagga adeegga. Siyaabo gaar ah oo tan lagu gaari karo waxaa ka mid ah:

- Ururinta xogta goor hore, tusaale ahaan gelitaanka. Noocyada macluumaadka la soo uruurnayo waxaa ka mid ah: jinsi; qowmiyad; dhalaada; dhalasho; awooda lagu hadlo Ingiriisiga; luqadda yaasha aan ka ahayn Ingiriisiga lagu hadlo; luqadaha aad jeceshay inad kuhadashiid / la qoray ama qaab kale oo isgaarsiin; da; jinsi; jinsiyad; aqoonsiga lamaanaha; dakhliga; waxbarashada; lagu wargaliyay xuquuqda turjumaanka adeegyada; codsashada, iyo / ama adeegsiga, adeegyada turjubaanka; taariikhda daaweynta; taariikhda caafimaadka; xogta natijada (nooca adeegga, ka faa'iideysiga, dhererka joogitaanka); qanacsanaanta macmiilka.

Dhammaan xog aruurinta iyo hababka kaydinta waa inay u hoggaansamaan sharciga ilaalinta macluumaadka ee la xiriira (Xogta Sharciga Ilaalinta 2018) iyo Xeerarka Ilaalinta Xogta Guud.

- Isticmaalka qalabka ururinta caadiga ah iyo kaydinta xogta qaab elektaroonig ah oo caadi ah.
- Bixiinta tababarka iyo qiimaynta xogta socota ee shaqaalaha.

Khayraadka waxtarka leh

1. Ixtiraamka dhaqamada kala duwan, caqidooyinka, iyo qiyamka

Dib-u-habaynta Caafimaadka Maskaxda, Qalabka Kartida Dhaqanka: Hage wax ku ool ah oo loogu talagalay xirfadlayaasha caafimaadka dhimirka, adeegyada, iyo shaqaalaha ee la shaqaynta bulshooyinka laga tirada badan yahay ee Ireland (2021)

www.mentalhealthreform.ie

IHREC, Aayadaha qarsoon ee La Soo Bandhigay: Tijaabo Liiska Taageerada Dadka Laga Tirada Badan Yahay ee Ireland (2020)

www.ihrec.ie

2. Taageerada isgaarsiinta iyo luqadda

Komishanka Caafimaadka Dhimirka, Maclumaadka Bukaanka oo lagu Heli karo 9 Luuqadood, oo Qoraal iyo Maqal ba ah.

www.mhcirl.ie

Syaasadda Hay'adda Wax-qoraalka Dadka Waaweyn ee Qaranka (NALA) waxay ka shaqeysaa akhris-qoraalka caafimaadka

www.nala.ie

Khayraadka Luuqadaha badan ee HSE iyo maclumaadka la turjumay

www.hse.ie

3. Helitaanka adeegyada caafimaadka dhimirka

Kooxda La-talinta ee Bixinta Taageerada oo ay ku jiraan Hoy la siiyo Dadka ku jira Habka Ilaalinta Caalamiga ah, Warbixinta Kooxda La-talinta ee Bixinta Taageerada oo ay ku jirto Hoy la siiyo Dadka ku jira Habka Ilaalinta Caalamiga ah, (Dowladda Ireland, 2020).

Akidwa, Aynu Ka Hadalno: Waaya-aragnimada Caafimaadka Maskaxda ee Haweenka Muhaajiriinta ah (2020).

Cairde, Wadooyinka Fayeqabka. Hagaha Caafimaadka Maskaxda ee Qoomiyadaha Laga tirada badan yahay ee Ireland (2016). lagu heli karo siddeed luqadood

www.cairde.ie

INAR, Cunsuriyada iyo Caafimaadka Maskaxda:

Waxa aan ka ognahay sida Cunsurinimadu u saamayso Caafimaadka Maskaxda (2019), (Dublin: ENAR Ireland, 2019)

www.inar.ie

Spunout, Taageerada caafimaadka maskaxda ee dadka laga tirada badan yahay ee Ireland,

www.spunout.ie

4. Qoyska, Saaxiibada, Daryeelayaasha iyo Taageereyaasha (QSDT) waxay u doodaan ka qayb qaadashada iyo taageerada

Dib-u-habaynta Caafimaadka Maskaxda, Codkayga Muhiim waye (2019)

www.mentalhealthreform.ie

HSE Adeegyada Caafimaadka Maskaxda: Qoyska, Daryeelaha iyo Hagaha Taageerada (2018)

www.hse.ie

5. Tababarka shaqaalaha caafimaadka maskaxda

HSE Barnaamijka Wacyigelinta Dhaqamada Dhexdooda

www.hse.ie

6. Qiimaynta, dib u eegista, iyo kormeerka socda

ESRI, Xaafado kala duwan: Falanqaynta Qaybinta Deganaanshaha ee Muhaajiriinta ee Ireland (2019)

www.esri.ie

Dib u habaynta Caafimaadka Maskaxda

Dib u habaynta Caafimaadka Maskaxda,
Guriga Coleraine,
Waddada Coleraine,
Dublin 7
D07 E8XF

Taleefanka: 01 874 9468
limaylka: info@mentalhealthreform.ie
www.mentalhealthreform.ie

Lambarka Samafalka: 19958. RCN 20078737

Guddiga Caafimaadka Maskaxda

Guddiga Caafimaadka Dhimirka,
Isweydaarsiga Waterloo,
Waddada Waterloo,
Dublin 4,
D04 E5W7

Taleefanka: 01 636 2400
limaylka: info@mhcirl.ie
www.mhcirl.ie